Anul XIII. Martie 1923. **Nr. 3.**

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIEAŢA BISERICEASCĂ.

— APARE ODATĂ PE LUNĂ —

SUB PATRONAGIUL

I. P. S. SALE ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT **NICOLAE.**

REDACTATĂ DE UN COMITET.

CUPRINSUL:

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: SIBIIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 32.

SIBIIU. — 1923.

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

Colaboratorii „Revistei Teologice“:

Arhim. I. Scriban, (Bucureşti); *Dr. I. Mihălcescu,* prof. la facultatea teologică (Bucureşti); *Dim. I. Cornilescu,* (Bucureşti); *Greg. Pletosu,* protopresb. (Bistriţa); *Dr. G. Popovici,* protopresb. (Lugoj); *Dr. I. Stroia,* protopresb. (Sibiiu); *I. Teculescu,* protopresb. (Alba-Iulia); *V. Gan,* prot. (Offenbaia); *Dr. I. Lupaş,* profesor universitar (Cluj); Preot *Gr. Cristescu,* paroh (Craiova); *Al. Muntean,* protopresbiter (Tileagd); *Dr. Gh. Proca,* asesor consistorial (Sibiiu); *Dr. Gh. Ciuhandu,* asesor consistorial (Arad); *Lucian Triteanu,* asesor consistorial (Sibiiu); *Dr. A. Crăciunescu,* profesor sem. (Sibiiu); *Dr. S. Dragomir,* profesor universitar (Cluj); *I. Beleuţă,* prof. sem. (Sibiiu); *Dr. D. Borcea,* protopop (Sălişte); *Petru E. Papp,* protopop (Beiuş); *Dr. Vasile Lazarescu,* profesor sem. (Sibiiu); *A. Popoviciu,* prof. (Sibiiu); *Tr. Scorobeţiu,* asesor consistorial (Sibiiu); Preot. *P. Moruşca,* dir. stat. (Sibiiu); *Iosif Trifa,* preot (Sibiiu); *Gh. Maior,* profesor de relig. (Sibiiu); Diacon *Dr. Gheorghe Comşa* (Bucureşti); *Aurel Papp,* preot (Socodor); *I. Popa,* preot (Sălişte); *E. Cioran,* preot (Răşinari) ş. a.

„REVISTA TEOLOGICĂ“

:: :: Apare o dată pe lună :: ::
Abonamentul pe an e: 50 Lei.

Manuscrisele şi toată corespondenţa, să se trimită pe adresa: Prof. NICOLAE COLAN, Institutul teologic «Andreian» Sibiiu.

De pe anul I. (1907) se poate căpătà colecţia afară de Nr. 1, 3, 4, şi 5.
De pe anul II. (1908) se pot căpătà Nr. 1, 9-10, 11 şi 12.
De pe anul III. (1909) se pot căpătà Nr. 1, 2, 8 şi 9.
De pe anul IV. (1910) se poate căpătà colecţia întreagă.
De pe anul V. (1911) se poate căpătà colecţia întreagă.
De pe anul VI. (1912) se poate căpătà colecţia afară de Nr. 14-17.
De pe anul VII. (1913) se poate căpătà afară de Nr. 5, 6 şi 7.
De pe anul VIII. (1914) se poate căpătà colecţia afară de Nr. 3, 4, 5 şi 6.
De pe anul IX. (1915) se poate căpătà colecţia afară de Nr. 5-8.
De pe anul X. (1916) se poate căpătà colecţia afară de Nr. 4-6.
De pe anul XI. (1921) se poate căpătà colecţia afară de Nr. 1-3.
De pe anul XII. (1922) se poate căpătà colecţia întreagă.

Colecţiile de pe anii 1907—1910 costă câte 16 Lei, de pe anii 1911—1916 câte 20 Lei, iar de pe anii 1921 şi 1922 câte 50 Lei.

Numărul festiv „Andreiu Şaguna“ se vinde cu preţul de 2 Lei.

La comande să se adaogă şi porto postal.

Anul XIII. Martie 1923. Nr. 3.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi vieaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 50 Lei. Pe o jumătate de an 25 Lei. Un număr 6 Lei.

Hristos a înviat!..

Aceasta este vestea cea mare, vestea cea bună, evanghelia zilei, care umple tot pământul de bucurie, dă vieaţă şi însufleţire nouă sufletelor ostenite în truda lor după lumină şi căldură, după adevăr şi dreptate şi pace.

Raza de lumină şi căldură a soarelui de primăvară a topit îngheţul iernii şi trezeşte firea la nouă vieaţă. Deşi e alb încă creştetul munţilor şi pe ici pe colea se mai văd pete mari de zăpadă şi mai jos, pe la poale, totuşi coaja aspră a pământului a crăpat, împinsă de puterea firului de iarbă şi de năvala florilor timpurii. In bătaia razelor de lumină mugurii, gata să se desfacă, strălucesc ca podoabe de pietre scumpe, ţintuite, pe crănji, ce-şi întind braţele departe. Pământul se îmbracă în haină nouă, tot mai bogată şi mai strălucitoare; firea întreagă se primeneşte pe urma stropilor de ploaie şi a razelor de soare, îngânându-se cu cântecul vesel al paserilor vioaie.

In această sărbătoare de înviere a întregei naturi se îmbină aşà de armonic şi înălţător praznicul Invierii Domnului.

De sub lespedea răsturnată de pe uşa mormântului din grădina omului din Arimateea răsare soarele Hristos, aducând lumină şi vieaţă nouă sufletului omenesc. Veacuri

a însetat după lumină acest suflet osândit să se zbată în întunerec şi îndoială. Şi chinul a început din nou şi pentru ceice trei ani petrecuseră alături de Domnul, plini de însufleţire şi de nădejde.

Deodată cu moartea pe cruce se făcuse iarăşi întunerec în jurul ucenicilor şi prietenilor Domnului. Li se părea că puterea răului a biruit binele adevărul şi dreptatea şi frica i-a umplut pe toţi.

Dar Dumnezeu nu poate fi umilit. El poate să se umilească până acolo, unde crede de folos pentru om. Puterea Lui rămâne însă nebiruită. Şi după trei zile mormântul, unde-L puseseră oamenii şi î-L pecetluiseră duşmanii, rămâne gol, iar Domnul se sculă întru mărire.

O ce veste minunată aceasta pentru ucenicii şi credincioşii Lui. Ei fugiseră de frică şi ruşine dela faţa lumii. Dar vestea pe care le-o duse Maria îi îmbărbătează de nou. Şi ei se încredinţează pe rând că Invierea Invăţătorului şi a Domnului lor nu e nălucire, ci faptă aievea. El se arată şi stă de vorbă, mai întâi, cu femeea care, ea cea dintâi, se dusese la mormânt să-I slujească şi acolo cu credinţă şi cu dragoste. Apoi se arată ucenicilor, cu doi merge pe drumul spre Emaus, şi în mijlocul tuturor răzbeşte cu uşile încuiate, pentru ca să topească şi nedumerirea lui Toma.

Ce minunată lucrare săvârşeşte această încredinţare. Din fricoşi şi smeriţi se fac aprigi vestitori; viteji, gata să ia cu asalt lumea, pentru a o supune stăpânirii Lui. Trei mii şi apoi cinci mii, din cei ce fuseseră martorii patimilor şi morţii pe cruce, se întoarseră şi se făcură ostaşi ai Domnului în cetatea care, cu puţin înainte, îl osândise la moarte.

Gol a rămas mormântul dar de sub lespedea răsturnată a răsărit lumii o nouă vieaţă, un nou ideal, o nouă înţelepciune, necunoscută, care a schimbat pe om.

Minunea învierii păstrează şi azi aceeaş putere de înoire a sufletelor. Fă şi tu o sforţare, te scoală din toropeala în care te-au aruncat frământările vieţii, pleacă să cauţi pe Domnul, el aşteaptă şi după tine. Să nu-l

cauţi în mormânt, nu în ţărâna pământului «s'a sculat nu este aici», ci îţi ridică privirea în sus, spre înălţimile albastre. Şi deodată cu privirea lasă zborul gândurilor şi a simţirilor nobile să se înalţe deasupra, în sufletul tău. Nu-l căută cu meşteşugirea minţii speculative, în faţa iscoadelor Domnul se ascunde. Apropie-te cu inima şi cu simţirile, ele te duc mai deadreptul şi mai întâi la El. Inima şi dragostea ei a duş pe Maria cea dintâi la Domnul cel înviat. Lasă-te, călăuzit de dragostea Lui, de dorul de a-I slujì şi te vor duce deadreptul la El, ca să te încredinţezi şi să poţi da răspuns şi altora: ... **„cu adevărat a înviat Domnul!“**

Părintele Terenţie.

Biserica şi Constituţia.

— Două discursuri. —

La discuţia generală a proiectului de Constituţie ierarhii noştri şi-au ridicat cuvântul lor înţelept, întru apărarea drepturilor Bisericii noastre drept măritoare. Astfel, Senatul, în care n'au pătruns încă sirenele stridente, nici pocnitoarele, nici aparatele de cinematografiare, a avut prilejul să asculte două discursuri, cari vor rămâneà memorabile în analele vieţii noastre parlamentare. Unul l-a rostit I. P. S. Sa Mitropolitul Primat Dr. Miron Cristea, iar celalalt I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului.

Cel dintâiu, vorbind la deschiderea discuţiei generale, a creiat, prin cuvintele sale pline de cea mai desăvârşită căldură evanghelică şi de cel mai curat patriotism, acea atmosferă de înălţare sufletească, de cucernică luare aminte, care singură e în stare să deschidă drumul unei discuţii aşezate şi înţelepte.

Introducându-şi discursul cu arhiereştile cuvinte «Pace vouă», înaltul prelat a trezit în sufletele parlamentarilor datoria de jertfă devotată pe care o cer ce-

opt sute de mii de mucenici ai neamului — pentru fericirea ţării pe care *ei* ne-au dat-o.

Făcând apoi istoricul rostului pe care l-a avut Biserica ortodoxă în trecutul nostru, aminteşte şirul lung al faptelor cari dovedesc până la evidenţă, că această sfântă instituţie a creiat şi a hrănit în decursul veacurilor de răstrişte ***sufletul unitar al neamului românesc.***

După o expunere documentată şi plină de avânt I. P. S. Sa n'aveà decât să formuleze consecinţele ei cu privire la locul de întâietate ce i se cuvine bisericii ortodoxe în noua Constituţie, pentruca întreg Senatul să izbucnească în cele mai sincere şi entuziaste aclamaţii.

Al doilea discurs, rostit în decursul desbaterilor, a fost al păr. Mitropolit Nicolae.

Inaltul prelat a examinat Constituţia în lumina celor două principii mari: *democraţie* şi *naţionalism*, cari stau şi la temelia constituţională a bisericii.

Biserica ortodoxă este biserica *poporului;* prin doctrina ca şi prin istoria ei.

Iar prin felul în care această instituţie a fecundat sufletul şi vieaţa neamului nostru, ea s'a dovedit a fi cel mai puternic factor al solidarităţii noastre *naţionale.*

Părintele Mitropolit Nicolae face apoi o documentată expunere a încercărilor de proselitism prin care catolicismul habsburgic a căutat să ne spargă blocul unităţii sufleteşti a neamului. Nu i-a reuşit însă, căci sufletul neamului românesc şi astăzi «este *unul* şi acelaş» — în credinţele şi aspiraţiul lui. Unirea dela 1700 — a declarat Mitropolitul nostru — este un act politic, făcut prin siluirea conştiinţei poporului român.

Constatarea dureroasă a străbătut prin suflete ca un fulger. De aceea păr. Mitropolit Suciu a găsit de cuviinţă să facă această întrerupere fatală: «Nimic nu s'a făcut cu sila şi cerem şi acum să nu se facă». Replica stârnită de întreruperea spontană a fost de-a dreptul ucigătoare: «Atunci trebue să vă desfiinţaţi, pentrucă a-ţi fost făcuţi cu sila». Şi cronica parlamentară scrie după aceste vorbe: «Ilaritate şi mari aplauze».

În continuare Mitropolitul Ardealului cere să se garanteze Bisericii întregi o largă *autonomie*, care să-i deà acestei instituţii deplina libertate de acţiune pe care şi-o revendică în vârtutea idealurilor sale. O biserică încătuşată este o biserică moartă. Statul, care-şi înţelege propriile sale interese nu poate şi nu trebue să renunţe nici la tributul pe care l-a dat Biserica în trecut la creiarea şi progresul culturii româneşti — prin şcoalele confesionale. Constituţia e chemată să asigure existenţa şi pe mai departe a acestor căminuri sacre de cultură creştină şi naţională.

Din expunerile clare şi iscusite ale părintelui Mitropolit, care a tălmăcit dorinţa şi nădejdea Ardealului ortodox, s'au desprins luminos principiile, în lumina cărora trebue să se legifereze problema bisericească în noua constituţie.

Cele două discursuri strălucite — al Mitropolitului Primat şi al Mitropolitului Nicolae au fost încununate cu izbândă desăvârşită. Biserica ortodoxă şi-a primit în noua Constituţie locul ce i se cuvine, deschizându-i-se astfel perspectivele celei mai frumoase evoluţii.

E o izbândă, pe care istoria o va tăià la răboj.

Dinu Pajură.

Studiul pastoralei în biserica românească.

SECŢIUNEA III. (Urmare).

XXIII.

Inimă de preot la lucrul misionar.

Intre multele citiri care ar puteà câştigà sufletele româneşti spre o mai bună înţelegere şi o mai caldă îmbrăţişare a credinţei creştineşti, sunt şi povestirile din vieaţa misionarilor. Acì ţi-se desfăşură pilda silinţelor celor mai nemăsurate, cheltuite numai pentru ţinta ideală de a câştigà sufletele de oameni către credinţa în Isus

Hristos. In astfel de pagini simţi şi guşti ce este a trăi *nu numai cu pâne, ci şi cu cuvântul lui Dumnezeu.* De asemenea, fără să vrei te străbate încredinţarea ce mare şi adevărat fapt este, a trăi nu numai pentru vieaţa cea peritoare, ci şi pentru vieaţa de veci. Căci misionarii sunt oameni care au părăsit totul, s'au lepădat de toate, au intrat în necunoscut, mânaţi numai de însetarea către Dumnezeu (Psalmul 41) şi de încredinţarea, că necunoscutul în care intră e totuşi cârmuit de mâna lui Dumnezeu şi că, deci, nu au a se teme de nimic.

Până astăzi, asemenea cărţi nu sunt în ţara noastră nici măcar un deziderat. Nicăieri n'am cetit cerându-se pentru sufletele noastre o astfel de literatură. Fără îndoială, nici nu se ştie de se află şi nici n'a dat cuiva în minte, că ar fi şi aceasta o cale prin care s'ar puteà lucrà.

Cu toate acestea ea este un adevărat izvor de vieaţă. Dacă literatura trebuie să fie o străbatere a simţirilor înalte în vieaţa obişnuită şi ştearsă, de toate zilele, ce mai chemare pentru a o înviorà şi a scuturà din amorţire tocmai în această literatură misionară! Cu atât mai mult ea poate răspunde acestei chemări, cu cât într'ânsa nu ai închipuiri, oricât de meşteşugite, ale unui scriitor deosebit înzestrat cu darul scrisului, dar oricum închipuiri, care prin meşteşugul lor se silesc să te fure către via simţire a scriitorului; ci mai mult decât atâta, în ea ai icoane rupte din vieaţa adevărată, râvna neadormită cătră Isus Hristos. Intr'ânsa ai nu pe omul închipuit, omul fie şi turnat în bronz sau cioplit în marmură, ci pe omul în carne şi oase, care-ţi dă pilda trecerii peste neputinţa şi mărginirea omenească, prin setea în veci nepotolită către locaşurile Domnului. Aci sunt pagini în care găseşti podoaba vieţii omeneşti, ajunse în plaiurile cele mai de sus ale mişcării ei către nemărginire. Am puteà spune, că aici ai eşirea din omenire, pentru a intrà în lumea îngerilor, chiar din această vieaţă, prin fapte care arată trăind în noi mai mult pe Dumnezeu decât omul.

Pentru slujitorii altarului, o asemenea cetire arată limpede ce este duhul viu care să străbată inima unui păstor de suflete şi ce simţiri puternice pot frământà această inimă şi ce îndrăzneală pentru credinţă pot eşì dintr'o asemenea însufleţire. De aceea o astfel de literatură trebuie să umble printre noi şi prin noi printre credincioşi, pentru a ne face să simţim mai viu o stare de suflet deosebită, atunci când vorbim despre Noua Pastorală. Noi trebuie să lăsăm să străbată prin noi toată simţirea vie a unei activităţi, atunci când stăm înainte cu atâtea probleme proaspete ale credinţei, de deslegat şi în ţara noastră.

De mai mult de 15 ani, inima mea stă lipită de o lucrare misionară, de felul celora de care scriu aici, şi pe care aş vrea s'o torn din limba englezească şi în grai românesc. E o lucrare care-ţi îneacă inima în simţiri mărețe şi în năzuinţe către izvoarele credinţei. In şirul de cugetări pe care le dapăn în această lucrare, mă apuc, în cele de mai la vale, să traduc un capitol din ea, acel din care se vede cum năzuinţa spre chipuri nouă de muncă creştinească aţâţă inimile slujitorilor ei şi le face să îndrăznească a se avântà în necunoscutul, care trebuie să audă şi el despre Hristos.

Cartea poartă numele: *Cu luntrea şi sania trasă de câni, printre triburile de Piei-roşii Cree şi Salteaux.* Este zugrăvirea muncii desfăşurate în Canada de un preot misionar, în a doua jumătate a veacului trecut, deci într'o vreme foarte apropiată de noi. Până mă va învrednicì Dumnezeu s'o traduc toată şi să deschid prin ea zări către acest fel nou de literatură, înşir în cele ce urmează capitolul pomenit.

Stăteam printre cărţile mele, în odaia de lucru, când mi s'au adus mai multe scrisori.

Pe atunci eram preot al unei biserici în oraşul Hamilton Anglia). Ploi de binecuvântare se revărsaseră peste noi şi mai mult de 140 de membri noi fuseseră primiţi de curând în biserică. M'am folosit de sărbătorile Crăciunului, pentru a mă căsătorì, şi acum eram îndărăt cu soţia mea, când mi s'au adus

acele scrisori. Numai cu una din ele avem a face acum. Pe cât mi-aduc aminte, în ea se ceteau cele ce urmează:[1]

Casa misionară, Toronto 1868.

Părintelui *Egerton R. Young.*

Scumpe Frate. — La o mare şi mişcătoare adunare a Comitetului misionar, ţinut ieri, s'a hotărât într'un glas să vă rugăm să primiţi a merge ca misionar la triburile indiene din Norway House şi în ţinuturile de nord-vest, în partea de mează-noapte a Lacului Winnipeg. Un răspuns grabnic, arătând că primiţi, ar îndatorà foarte mult pe

Iubitorii d-tale

E. Wood şi L. Taylor.

Am cetit scrisoarea şi apoi, fără o vorbă, am dat-o peste masă soţiei mele, abià căsătorită, ca s'o cetească. A cetit-o cu luare aminte şi apoi, după o clipă de tăcere, dupăcum erà şi firesc, a întrebat:

— Ce înseamnă asta?

— E cam greu să ţi-o spun, am răspuns, dar, fără îndoială, ea înseamnă mult.

— Te-ar trage inima să te duci ca misionar în acea ţară depărtată, a întrebat ea?

— De ce nu, am răspuns. Totdeauna am iubit vieaţa asta şi m'am interesat mult de lucrarea misionară a Bisericii noastre, dar n'am făcut nici un pas în această direcţiune. Sunt ani de atunci, mă gândeam că nu mi-ar displăceà să mă duc într'un depărtat câmp de activitate, dar mai târziu, văzând câtă binecuvântare mi-a dat Domnul în munca mea de acasă şi ce măreaţă trezire sufletească ne-a dăruit, mi-s'a părut că mă lapăd de datoria mea, dacă aş fi plecat spre alt câmp de lucru.

— Bine, iată scrisoarea; ce ai de gând să faci acum?

— Tocmai asta e ce aş dorì să ştiu, a fost răspunsul meu.

— Un singur lucru putem face, a spus ea liniştită: să punem scrisoarea înaintea lui Dumnezeu.

Şi ne-am plecat amândoi genunchii spre rugăciune şi i-am cerut să ne călăuzească pe calea cea dreaptă în această grea întrebare venită peste noi atât de năprasnic şi care, dacă se împlinià, schimbà cu totul socotelile şi toate gândurile noastre în această veselie a celei întâi luni a căsătoriei noastre. Ne-am

[1] *By Copore and Dog-Train among the Crée and Salteaux Indians.* Longra 1903.

rugat lui Dumnezeu adânc să ne dea lumină şi călăuzire, ca să cunoaştem limpede care este datoria noastră.

Şi ridicându-ne din genunchi, am întrebat liniştit pe soţia mea:

— Te-a străbătut vre un gând despre datoria noastră în această afacere?

Ochii i s'au umplut de lacrimi, dar glasul ei, deşi slab, a fost destul de tare ca să spuie:

— Chemarea a venit cu totul pe neaşteptate. Socotesc însă că este dela Dumnezeu şi trebuie să ne ducem.

Credincioşii mei şi fruntaşii lor s'au împotrivit cu totul ca să-i părăsesc, mai cu seamă acum, ziceau ei, când, prin munca mea, atâţia noui convertiţi au intrat în Biserică.

M'am sfătuit cu fraţii mei de preoţie din acel oraş şi, cu o singură excepţiune, toţi mi-au spus: Rămâi pe loc aici, unde Dumnezeu ţi-a dat un atât de îmbelşugat seceriş al muncii tale. Dar n'am să uit niciodată răspunsul unui frate care nu s'a unit cu ceilalţi în părere. Meritând să fie cunoscut, am să-l pun aici pe hârtie.

Când i-am arătat scrisoarea şi l-am întrebat ce să fac, spre uimirea mea, s'a turburat foarte mult şi a început să plângă ca un copil. Stăpânindu-se puţin, mi-a spus:

— Drept răspuns, dă-mi voie să ţi povestesc puţin din vieaţa mea. Sunt ani de atunci, eram foarte fericit în slujba mea de preot în această ţară. Imi iubeam cu patimă chemarea, casa şi soţia. Mă bucuram de încrederea şi stima poporenilor mei şi socoteam că sunt atât de fericit ca şi în cer. Dar într'o zi ni-a venit o scrisoare dela Casa misionară metodistă din Londra, întrebându-mă dacă m'aş duce ca misionar în America de apus. Fără să cuget mult şi fără să mă cufund în rugăciune, am scris îndată înapoi, spunând că nu primesc.

Din acea zi, spuse el, nu ni-a mai mers bine. Se păreà, zimbetul cerului m'a părăsit. Mi-am pierdut puterea asupra poporului. Inrâurirea mea de a-l porni spre bine m'a părăsit. Cum? nu ştiu. Casa mea odată fericită, s'a întunecat şi în toată amărăciunea mea, nu m'am bucurat de nici o simpatie din partea Bisericii sau a poporenilor mei. A trebuit să las slujba şi să plec de acolo. Am căzut în grea suferinţă şi nu mă mai propteam nici în Dumnezeu. De câţiva ani, am venit în ţinutul acesta şi Dumnezeu m'a aşezat din nou în lumina feţei lui. Biserica mi-a arătat dragoste şi a fost binevoitoare către mine. Timp de câţiva ani am putut să lucrez în sânul ei şi de asta mă bucur. Dar, adaogă apăsat, de mult am venit la hotărârea că, dacă Biserica mi-ar mai cere vreodată să mă duc în America

de apus sau la vreun alt câmp misionar, aş cumpănì mai întâi foarte mult, mai nainte de a trimete înapoi un refuz hotărât.

Eu am cântărit mult vorbele şi experienţa lui, am vorbit cu soţia mea despre ele şi ne-am hotărât să ne ducem. Iubitorii noştri prieteni erau uimiţi de hotărârea noastră, dar îndată ne-au dat binecuvântările lor, împreună cu înţelegerea deplină a părerilor lor. O pace binecuvântată a umplut sufletele noastre şi ne frământà dorinţa de a merge departe, în câmpurile nouă, care atât de năprasnic se deschiseseră înaintea noastră.

Da, noi ne ducem, scumpe frate, şi nu stăm la 'ndoială
Să părăsim prietini, casă şi orice legătură,
Care inima ne leagă de tine, scumpă ţară.
De vor fi vijelii sau soare, nimic nu ne abate,
Fie soarta noastră dulce sau ori cât de amară.
Numai pe Dumnezeu rugăm să fim vrednici la lucru
Sfinţenia în noi mai mare, şi sufletul sporească
In ziua cea de aspră luptă, când fie să cunoaştem,
Că e un braţ deasupra tare, în apărarea noastră,
Un ochiu care duios veghează pe a noastră cărare,
Până ce calea noastră intră în veşnica sa zare.
El să ne dea ca să cunoaştem că un amic aşteaptă
Să ne primească în mărire iar noi cu bucurie,
Păşim să îndreptăm grozava din nor sălbătăcie.

Slujbă mare cu urări de izbândă s'au ţinut apoi în vechea biserică din Richmond Street în Toronto, Joi, la 7 Maiu 1868. Biserica erà înţesată şi însufleţirea foarte mare. Onoratul prezident al adunării pentru anul acela, preotul H. James Elliott, prezidà şi în această împrejurare. El mă sfinţise preot cu câteva luni înainte. Vorbitorii au fost mai mulţi. Printre ei, şi preotul Mc Dougall, care aveà o largă experienţă din vieaţa misionară. Aveà de spus ceva, care nu puteà fi decât vrednic de ascultat. Preotul George Young, deasemenea, aveà multe lucruri interesante de spus, întru cât erà acolo ca să-şi ia adio dela propria lui biserică şi dela poporul al cărui preot iubit fusese multă vreme. Dr. Punshon, care tocmai sosise din Anglia, erà de faţă şi a rostit una din magneticele sale cuvântări fără păreche. Amintirea iubitelor, scumpelor sale cuvinte a rămas cu noi încă multe zile.

Deasemenea a fost pentru noi o mare bucurie, că stimatul meu tată, preotul William Young a fost cu noi pe scenă la aceea impresionantă slujbă de adio. Timp de mulţi ani el a

fost unul din vitejeasca ceată de preoţi care au deschis drumul în Canada şi, în chip atât de măreţ şi de bine, au pus temeliile bisericii care, împreună cu altele, a contribuit atât de mult la desvoltarea spirituală a ţinutului. Urările şi binecuvântările sale erau darurile cele mai preţuite în acele ceasuri de mari fapte din noua noastră ehemare.

Tatăl meu erà cunoscut deaproape cu Milliam Case şi James Evans şi uneori fuseseră tovarăşi, ici şi colo, la evanghelizarea vechilor locuitori ai Americei. El aveà credinţă în puterea evangheliei de a mântuì chiar şi Peile-roşii şi erà vesel acum, că are un fiu şi o fiică, care singuri s'au închinat la o astfel de muncă.

Mă opresc aici cu citarea din această carte. Putem băga de seamă starea de suflet a unor oameni care privesc cu tragere de inimă spre munca aceasta de a-ţi părăsì vieaţa tihnită între ai tăi şi a plecà în necunoscut, vieaţă în care nu poate intrà decât omul mânat de o vie credinţă şi un mare ideal.

Unde găsim o astfel de stare a sufletului, înţelegem bine că ne mişcăm pe un teren viu, din care la fiecare pas trebue să isvorească gânduri proaspete şi lucrări vii, îndrăsneţe, spre care aceea stare de suflet îmboldeşte.

Este duhul Nouăi Pastorale, care trebuie să umfle vechea frământătură şi s'o ducă la creştere, cum spune Domnul Isus în parabilă.

In Nr. viitor vom vedeà un măreţ chip din Biserica ortodoxă, însufleţit de acelaş duh şi putere.

(Urmează). Arhim. SCRIBAN.

Ernest Renan.

— La o sută de ani dela naşterea lui. —

In librării se îmbie pretutindenea o carte cu o înfăţişare frumoasă: Vieaţa lui Isus.

Ai zice: Biata inimă omenească sufere şi caută alinare!

La Hristos?

Peste toată lumea geniul distrugerii şi-a desfăşurat în front de luptă argaţii săi. In urma lor vine, blând şi milostiv

dumnezeescul Mântuitor, să aline dureri și să vindece oasele cele zdrobite ale pământenilor.

Sufletul omenesc insetează după mântuire. Dar înaintea lui Hristos nu vine cucernic și umilit Ioan Botezătorul, nici celce au părăsit cămara, luminată de candela vegherii, în care trupul pământesc e o umbră și toată ființa se concentrează în pietate.

E Renan, mândru și sarcastic, în stare să sfideze o lume întreagă.

Lui nu-i pasă de nici o mărime de pe lume. Pe toate le subordonează geniului său.

«Antichrist» a fost publicată la 1873 și este a patra carte a lui Renan despre originea creștinismului. Prima e: Vieața lui Isus; a doua: Apostolii; a treia: Pavel și Marc Aureliu.

In Vieața lui Isus, încercă o biografie, cu o factură nouă, umanitatea ideală a mântuitorului, împotriva concepției bisericești istorice, de a scoate în relief laturea divină a personalității lui Hristos. Impotriva acestei concepții au protestat teologii.

«Antichrist» e cea mai potrivită scriere pentru a-l judecà pe Renan ca istoric, căci în istorie a lăsat scrieri mai numeroase.

Renan a fost criticat și nu poate fi apărat; a fost acoperit de laude și nu poate fi disprețuit.

Obișnuià să zcă la criticele favorabile ca și la cele nefavorabile: Omul se dedică adevărului, fără preget — ori unde ar ajunge, cu prețul tuturor jertfelor.

Acuzat de infidelitate, nu poate fi învinuit de lipsă de reverință.

A fost un necredincios, Vieața lui întreagă a crezut totuși în ceva ce trece peste materialism. La carul acestui ceva erau înhămați mulți contimporani ai săi. Supranaturalismul l-a considerat superstiție.

«Toate religiile sunt deșarte — zicea Renan — numai religia nu e deșartă».

Problema vieții sale a fost: cum să se emancipeze din religii și să rămâe în religie.

Misticii pun în locul rațiunii viziunea, în locul logicei contemplația. Raționaliștii substituesc viziunea prin argumente filosofice.

Renan n'a făcut așà. Nu s'a mulțumit cu argumentul și a pus sentimentul deasupra gândirii.

El se credeà că posede cheea miraculoasă de a deschide cămara necunoscutului și a neînțeligibilului.

Cu positiviștii nu s'a amestecat și desconsiderându-i, i-a lăsat în urma sa.

Tendința lui a fost să strămute credința din domeniul credeurilor, în domeniul simțirii.

Și trecând pe acest teren, a căzut în greșeli fatale. El a pus fantezia în locul faptelor și în locul realității sentimentalismul.

Sentimentalismul său erà curat și fantezia avântată, dar nici una nici alta nu sunt adevărul. Se poate zice că el se entusiasmà mai mult pentru frumusețe decât pentru adevăr.

Frumuseți sunt revărsate în cartea sa: Vieața lui Isus. Frumuseți literare și enorme greșeli istorice. Numai Tolstoi i-se aseamănà în greșeli. Istoria lui Isus e un vis, o operă de imaginație, brodată cu lumină, peste care s'a scuturat un nor de sentiment.

Puterea de a creà o lume a sa proprie l-a caracterizat și în vieața politică.

A fost un democrat înverșunat, fiindcă idealizà poporul. Grozăveniile de după căderea lui Napoleon III răstoarnă idolul de pe pedestal, dar nu stă o clipă fără ceva care să-i impună, și atunci devine un autocrat fanatic. Vieața nu-l deșteaptă din vis, ci îl schimbă.

Un astfel de om nu poate scrie filosofie, nici istorie, pentrucă nu vede faptele și întinde vâl trandafiriu peste realitate.

A fost mare orator și mare savant, posedând o minune de cunoștințe, ținute sub lăcat înaintea mulțimii savanților.

Ca să alcătuească ceva trainic din elementele ce posedà, ar fi avut nevoe de paciență și de răgaz, care nu intrau în firea lui.

Studiile lui alimentau visările lui; și aici făceà alegere, păstrând ceeace se potrivià cu sentimentul și cu fantezia sa.

N'a sporit mult știința — deși a lăsat scrieri istorice; n'a lăsat un sistem filosofic, deși e numit filosof, dar a dat un ton mai curat fanteziei franceze și sentimentului francez. A îndrumat mintea franceză spre idealism și creștinismului i-a căutat baze

istorice, protestând împotriva acelora dintre contimporanii săi, libericugetători, cari voiau să reducă creştinismul la o formă de superstiţie.

Privind strălucirea lui orbitoare, ne facem socoteala, că umbra încă e deasă; şi greşelile, în care a căzut pot chemà după dânsul multe suflete plăpânde, ori despărţite de sfânta credinţă, care rămâne în braţele copilăriei, lăsând multă lume să umble, fără razim pe cărările încâlcite ale vieţii.

De aceea oricâte frumuseţi ar aveà Renan, nu-l vom schimbà cu istoria simplă a evangheliştilor veşnici.

Tr. Scorobeţ.

Credinţa ca forţă reală.

La lumina credinţii, inteligenţa noastră capătă un punct nou de pătrundere şi de cunoaştere reală a tuturor lucrurilor din vieaţă. Ea ne preface în oameni întregi, în stare să deosebim binele şi răul, să ne cunoaştem şi să ne cercetăm pe noi înşi-ne.

Nu este destul să credem în Dumnezeu. Principalul este să-L cunoaştem, să ne apropiem de El, să-L lăsăm să intre în conştiinţa noastră şi să ne cârmuiască.

Pentru a cunoaşte pe Dumnezeu, trebuie să ne curăţim de păcat, să ne distilăm conştiinţa. Trebue să depărtăm din inima noastră tot ceeace nu e a lui Dumnezeu, adecă tot ceeace nu este bun sau curat, mândria şi egoismul, care împiedecă şi înăduşă cunoaşterea binelui şi luminarea conştiinţei noastre prin credinţă.

Nu este soartă mai dureroasă a omului decât aceea de a aveà o conştiinţă care nu deosebeşte binele de rău.

Noi ne facem adesea închipuiri, păreri bune despre noi înşi-ne; dar sunt momente când conştiinţa vorbeşte. Să nu lăsăm să se slăbească în noi glasul conştiinţei. Când acest glas ne vorbeşte, să ştim că el este glasul adevărului care ne şopteşte: «scoală-te». Să nu lăsăm să se înăduşe în noi această lumină, această pornire de bine, când ne vine ca o mustrare şi ca un examen făcut asupra noastră înşi-ne.

Să nu închidem porţile conştiinţei adevărului, care ne învaţă, ne ridică, ne arată calea, ne vorbeşte, voind să ne scape

de păcat. Ea vine ca o scântee, ca o lumină de sus, care ne arată, ne trezeşte şi ne face să trecem prin gând faptele noastre. Au fost ele, ori nu după legea lui Dumnezeu? Am ascultat noi toate poruncile Lui? L-am iubit noi cu adevărat? L-am cunoscut noi? Ah cât e de folositor a ne cercetà, a suferi examenul conştiinţei noastre, singurul care ne poate da o cunoaştere precisă de ceeace suntem!

Proverbul spune: *cunoaşte-te pe tine însuţi,* şi numai această cunoaştere dreaptă ne poate luminà şi îmblânzi faţă de cei din jurul nostru. Ea singură ne poate clasificà bine, de ceeace suntem noi faţă de legea lui Dumnezeu. Căci ce este conştiinţa noastră, dacă nu însăşi scânteia dumnezeiască în noi, glasul Lui adevărat! Sufletul Lui în noi, adevărul că El este viu în noi şi că prin El noi suntem vii la cunoaşterea advărului!

De unde ne vine această perfectă luminare a inteligenţei noastre, dacă nu dela Dumnezeu?

Prin El simţim şi suntem vii.

Să nu lăsăm să adoarmă în noi glasul conştiinţei. De câte ori n'am simţit în noi acea chemare şi, de teamă ca glasul ei să nu răsune tot mai mult, ne-am astupat urechile conştiinţei noastre, numai pentru a nu-l auzì, a nu ne tulburà, şi a face ca vieaţa noastră să pară mai liniştită.

«S'a îngroşat inima norodului acestuia, şi cu urechile greu a auzit şi ochii lor şi-au închis, ca nu cumva să vadă cu ochii şi cu urechile să audă şi cu inima să înţeleagă şi să se întoarcă şi să-i vindec pe ei». (Matei 13, 15).

De multeori amânăm de azi pe mâne de a ne îndreptà, pentru a ascultà şi a urmà calea binelui.

Deprinşi în păcat, ne lenevim în el, lâncezim şi trăim în el; iar apoi mai cu greu ne ridicăm şi ne îndreptăm.

Păcatul formează în noi o stare bolnăvicioasă şi anormală. Păcatul este răsturnarea legii divine; el tulbură şi stinge în noi toate pornirile bune.

Priviţi la o plantă care a fost bine îngrijită, a avut pământ bun, apă la timp şi soare, cât stă tulpina ei de dreaptă şi priveşte în sus senină şi netulburată! Aceeaş plantă, lăsată în părăsire, o înăduşă buruienile rele. Neavând apă, grăunţele din pământ se usucă, apa nu-l mai străbate ca să dea tulpinei sucul

de putere şi de vieaţă; rădăcina tânjeşte şi frunzele uscate se scutură...

Tot astfel este şi cu păcatul, aduce starea anormală în legea firii. Tot ce e bun şi tinde la lumină, tot ce încolţeşte şi prevesteşte roade bune, dacă nu e bine întreţinut, curăţit, îngrijit şi hrănit cu flacăra divină a credinţei, lângezeşte, se usucă şi moare.

Credinţa este o facultate care trebuie cultivată ca şi o plantă de preţ. O lăsăm în părăsire ea îşi perde frumuseţea şi tăria ei.

Am spus că această cunoaştere adevărată a ceeace este fiinţa noastră în raport cu legea lui Dumnezeu, ne îmblânzeşte, ne înobilează, ne face mai iubitori şi mai accesibili faţă de aproapele nostru.

Această cunoaştere a noastră, care vine din luminarea conştiinţei noastre prin scânteea divină, n'o putem căpătà decât prin umilinţă — singura virtute de îndreptare.

Mândria face să ne socotim deplini în toate, ne dă o falsă mulţămire de noi înşi-ne, o falsă siguranţă că noi suntem în calea binelui. Cu acest păcat avem noi mai mult de luptat. El este cel mai dârz duşman al conştiinţei noastre.

Omul, lăsându se mai cu înlesnire târât către rău decât cătră bine, e greu să vorbeşti unei conştiinţi adormite, îngroşate şi singură de pacea ei.

Omul mulţămit de el însuşi şi trăind în păcat este cel mai greu de îndreptat. Pentru aceea încercările, loviturile, sunt de folos pentru educarea fiinţei noastre morale, pentru trezirea conştiinţei noastre, pentru dorinţa cunoaşterei lui Dumnezeu.

Mulţi oameni prin încercări au devenit mai buni, s'au îndreptat, mai cu seamă acei care au avut în ei o licărire divină o tendinţă cătră Dumnezeu. Aceasta a fost pentru ei ca o lecţie a înţelepciunei divine, şi prin dureri s'au transformat.

Deci să nu ne revoltăm când suntem încercaţi, căci dacă Dumnezeu o permite, să ştim că din fiecare încercare tragem o lecţie folositoare nouă, ea ne trezeşte şi ne învaţă o nouă experienţă. Fericit bărbatul care rabdă ispita; căci lămurit făcându-se, va luà cununa vieţii care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce-l iubesc (Iacov 1, 12).

Dacă vieaţa ne-a dat lecţii din care noi n'am tras foloase sufleteşti, atunci suferinţa noastră a fost inutilă.

Suferinţa, dacă o îngădue Dumnezeu, este pentru prefacerea fiinţei noastre, pentru a ne învăţa să omorâm păcatul în noi. Ea ne înalţă şi ne inobilează, ea ne apropie şi ne învaţă să cunoaştem pe Dumnezeu.

Deci numai prin suferinţă putem cunoaşte, pătrunde şi pricepe pe Dumnezeu. Ea deschide un câmp nou de gândire. Orizontul vederilor noastre se măreşte, fiinţa noastră mică devine mare prin suferinţă, căci ea omoară mândria în noi.

Inoirea conştiinţei noastre, trezirea, prefacerea, nu poate veni fără ca fiinţa noastră să treacă prin experienţa legii lui Dumnezeu. Este trecerea dela bine la rău.

Acel ce face voia Tatălui meu, va cunoaşte dacă învăţătura aceasta e dela Dumnezeu (Ioan 7, 17).

Dumnezeu trezind conştiinţa noastră, face ca noi s'o rupem cu păcatul şi să urmăm calea Lui.

Această trecere ori experienţă o putem face fie treptat gradat, fie năpraznic.

Nu îndreptarea noastră, care, desigur, se va face progresând, ci lumina, scânteia divină a inteligenţei noastre se poate trezi în noi cu încetul, ori strălucind şi străbătând viu, deodată toată fiinţa noastră şi ridicându-ne la vieaţa divină.

Această scântee divină, această prefacere în Hristos, străbate fiinţa noastră ca o lamă de foc viu şi luminează inteligenţa la adevărata înţelegere a lucrurilor.

Desface pe om de patimă şi de egoism, rupe cătuşele urei şi sfarămă ambiţiunea.

Şi ce frumoasă imagine ne dă omul transformat prin Hristos! Ce pildă minunată şi curată de supunere şi de sfortare pune el, în ascultarea şi îndeplinirea poruncilor legii.

Această scântee nu moare în noi. Dacă prin slăbiciunea omenească, păcatul pare a o înăduşi, ea se ridică mai aprigă şi mai măreaţă, ca un răsunet sfânt al conştiinţei adevărate. Ea luminează şi străluceşte ca o stea binecuvântată a puterii dumnezeeşti. Ea e puterea de credinţă nobilă şi de dragoste de adevăr, care în tăria ei a făcut martiri, care au murit pentru religiunea creştină, şi au format gloria neamului creştinesc şi

a Bisericii noastre. Ea e flacăra neperitoare de virtute binecuvântată cu care a împodobit Dumnezeu pe om; căci, ce voiţi mai înalt exemplu decât lepădarea a tot ce avem şi sacrificiul pentru o idee, pentru un scop, pentru un ideal, pentru dragostea de Hristos?

Martirii sunt gloria şi cununa de frumuseţe a tuturor timpurilor, podoaba şi măreția pe care se sprijină puterea religiunii creştine, pilda de dragoste pentru adevăr, care formează pentru noi icoana şi modelul de urmat.

Să fim tari în această credință, să n'o tăgăduim, căci mare este puterea ei, şi prin ea vom fi nebiruiţi de tăriile lumii.

Laura SCRIBAN.
profesoară.

HRISTOS PE CRUCE.

— Meditaţie. —

Să ne suim azi împreună pe Golgota şi să ne adâncim în contemplarea Domnului pe cruce, după pilda ap. Pavel: «că n'am judecat a şti ceva între voi, fără numai pe Isus Hristos şi pe acesta răstignit» (I. Cor. 2, 2). Să ne ocupăm în ceasul acesta numai de întrebarea: Ce face dumnezeescul Mântuitor pe cruce? Şi să ascultăm răspunsul.

El sufere, sufere mult, nesfârşit de mult, adâncit într'o mare de suferințe şi fiecare din ele este nemărginită.

El sufere în toate părţile trupului său, la cap, la mâini, la picioare, toate membrele sale sunt supuse unei grele torturi. Dela frunte până la talpa picioarelor e numai o rană. El sufere cu toate simţurile, ochii văd bucuria răutăcioasă, triumful neruşinat al vrăşmaşilor săi; urechile aud cuvintele de batjocură, vorbele de ocară şi de hulă şi, pe urma pierderii de sânge, sufere setea grozavă, pe care nimenea nu i-o poate potoli.

El sufere din toate părţile, dela toţi; totul s'a conjurat contra Lui, puterea spirituală ca şi cea lumească, cultura, ştiinţa, autorităţile, bătrânii poporului, cărturari şi farisei, întreg poporul, pe care l-a iubit aşă de mult, şi care acum nu-L mai recunoaşte, ci huidue şi batjocoreşte. Sufere dela prietini şi dela cei mai

apropiaţi ai Săi, căci nimeni nu se expune pentru El, sufere dela ucenicii săi, cari, afară de unul, toţi l-au părăsit, ba unul s'a lăpădat, iar altul dintre ei l-a vândut chiar. Sufere simţindu-se părăsit de Dumnezeu însuşi: «Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentruce m'ai lăsat». (Mat. 27, 46).

El sufere în tot chipul cum numai se poate gândì; pe urma nerecunoştinţii, a tradării, a dispreţului, batjocurii şi ocării i-se atribue toate răutăţile pe cari le poate iscodì o minte omenească, — mai bine zis — drăcească. Astfel sufere dumnezeescul Mântuitor nesfârşit de mult: «l-am văzut pre el şi naveà chip... ci chipul lui necinstit şi mai sfârşit decât al fiilor omeneşti, ştiind răbdà durere, ci s'a schimbat faţa lui, defăimat a fost şi nesocotit» (Is. 53, 2—3).

Ce face dumnezeescul Mântuitor pe cruce? El tace, tace fără să se plângă: nu şi-a deschis gura sa. — Tace fără să se răzbune, cum a făcut Ilie, care cobori foc din cer peste cei cincizeci, cari au fost trimişi ca să-l prindă, şi tot aşà a făcut şi a doua oră, când alţi cincizeci se suiră în munte, şi focul îi mistuì pe ei, (IV. Imp. 1, 9 u.); sau dupăcum a făcut Eliseu cu copiii cari îl batjocoriră, că i-a blăstămat şi două ursoaice veniră de sfăşiară dintre ei patruzeci şi doi (IV. Imp. 2, 23 u.). El tace fără să răspundă la provocările batjocoritoare: «Pe alţi i-a mântuit, iar pe sine nu poate să se mântuiască? De este împărat al lui Israil pogoare-se acum de pe cruce şi să credem într'ânsul» (Mat. 27, 42). Cât de uşor ar fi putut ruşinà pe aceşti hulitori, însă nu o face, deşi ştià cum tăcerea lui le măreşte îndrăzneala, îi întăreşte în jubilarea lor, iară de altă parte dă prilej de sminteală multora, ca să se îndoiască de nevinovăţia şi dumnezeiasca Sa misiune.

Ce face dumnezeescul Mântuitor pe cruce? El se roagă şi ne învaţă şi pe noi să ne rugăm, căci în ceasul morţii ne părăsesc toate, nimeni nu ne mai poate ajutà, afară de Dumnezeu — şi în acel ceas omul are nevoie mai mare, ca ori când, de ajutor şi de mângăiere — cu atât mai mult că vrăşmaşul mântuirii noastre toate le încearcă, ca să ne peardă.

Ce face Mântuitorul pe cruce? El iubeşte şi se jertfeşte pe sine pentru noi. Iată, numai din iubire cătră noi a murit pe cruce. Cu cât mai mult se arătă ura şi răutatea vrăş-

maşilor săi, cu atât sporeà dragostea Lui, aşà dupăcum focul mai tare se aprinde dacă torni ulei pe el.

— Da, pe cruce iubirea lui îşi ajunge culmea. Căci se roagă chiar pentru ceice îl chinuiau. Şi cu ce cuvinte dulci: «Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac» (Luc. 23, 34) «Părinte» zice, ca mai de grabă să găsească ascultare, «iartă-le lor,» nu le zice pe nume! Jidovilor, vrăşmaşilor, celorce mă răstignesc, ca nu cumva să trezească mâniea tatălui ceresc; îi justifică chiar, că «nu ştiu ce fac». Dacă erà cineva de osândit apoi erau ei vrăşmaşii Domnului, şi totuşi în mila şi bunătatea Sa găseşte o scuză. Nu găseşti în aceasta o învăţătură şi pentru tine, care aşà de des învinovăţeşti pe fratele tău, deşi el este aşà de uşor de scuzat? Şi câtă bunătate nu arată Domnul tâlharului? Dupăce trăise o vieaţă întreagă în fărădelegi, în câteva cuvinte se roagă acum «pomeneşte mă Doamne», fără să spună anume timpul, ci «când vei veni întru împărăţia ta. Şi Domnul îi răspunde: — astăzi nu mai târziu, nu peste ani de zile — ci astăzi vei fi cu mine în rai». Răspunsul întrece orice aşteptare, orice închipuire, pe care şi-o puteà face tâlharul. Ce nu poţi aşteptà şi tu dela Hristos, doară lui ai slujit ani dea rândul, cu râvnă şi cu credinţă?

Ce face Domnul pe cruce? El ne învaţă, şi ce minunată învăţătură! Ea este bogată: prin pilda lui ne învaţă tot ce ne-a recomandat cu vorba şi este desăvârşită. Iţi poţi închipui o mai desăvârşită supunere decât cea pe care el a dovedit-o pe cruce? El a fost supus până la moarte «ascultător făcându-se până la moartea pe cruce» (Filip 2. 8) Poţi să-ţi închipui o mai mare umilire de sine decât aceea de pe cruce? «Iară eu sunt verme şi nu om; ocară oamenilor şi defăimare norodului». (Ps. 21. 7) Poate fi oare o mai mare iubire ca aceea a Domnului, care moare pentru tine, pentru mine, pentru noi oamenii, pentru iubitorii şi vrăşmaşii săi; care murind se roagă pentru ei: «Părinte iartă-le lor că nu ştiu ce fac».

Invăţătura lui de pe cruce e înţeleasă de toată lumea, de tineri şi de bătrâni, de învăţat şi de neînvăţat, de bogat ori sărac, de o potrivă, căci dacă Fiul lui Dumnezeu a fost atât de supus, aşà putem, aşà trebue să fim şi noi. Dacă el, Domnul Domnilor a iertat vrăşmaşilor să-i, aşà trebue să ierţi şi tu fratelui tău. Dacă el, pe care nu-l apasă nici o vină, a avut atâta

răbdare, aşà nici noi nu trebue să cârtim nici odată în suferinţele meritate, de cari avem parte.

Invăţătura de pe cruce este iresistibilă. In faţa crucii amuţeşte orice pretext, orice scuză. Cum ne vom puteà justificà, dacă ne turburăm şi ne aprindem de mănie pentru toată nimica, când Mântuitorul de pe cruce ne strigă: i-a te uită eu nu m'am tânguit în mijlocul atâtor suferinţe, le-am purtat cu supunere şi răbdare şi tu, care porţi numai umbra crucii, numai găseşti sfârşit tânguirilor tale? Cine ar puteà zice: eu sufer mai mut am mai multă îndreptăţire la indignare şi desgust! Sau cine va murmurà în faţa crucii, dacă ni se cere o umilire mai mare, mai grea de îndeplinit, când Hristos ne spune: uite eu m'am făcut ascultător până la moarte, chiar până la moartea pe cruce şi sunt unul născut Fiu al lui Dumnezeu, tu nu poţi fi ascultător nici în lucruri cari îţi aduc cel mai mare bine? Cine ar îndrăsnì să spună: eu sunt mai altfel şi mi se cere ceva cu mult mai greu? Orice scuză de nesupunere şi umilire de sine trebue să amuţească în faţa crucii. De te simţi jignit în onoarea ta, şi de eşti turburat în sufletul tău pentru aceasta, du-te în faţa crucii şi Domnul îţi va zice: Ai fost tu aşà de batjocorit precum eu am fost? Şi totuşi eu am suportat cu răbdare: lasă-te şi tu în grija Domnului şi te supune voei lui. Cine ar mai puteà zice: Nu, aceasta ar fi prea amar, eu am fost jignit prea adânc, decât ca să nu mă răzbun? Orice gând de răzbunare trebue să piară în faţa pildei, pe care ni-o dă Mântuitorul pe cruce.

Invăţătura lui este şi atrăgătoare: orice ne-ar cere Cel răstignit nu-i putem refuzà, trebuie să ne plecăm în toate şi să plinim tot ce ne-ar cere. Ne cere el umilinţă? Cum să ne simţim jigniţi prin aceasta noi păcătoşii, cari nu suntem decât prav şi cenuşă, dacă El strălucerea slavei Tatălui său în ceruri (Evr. 1, 3) din iubire către noi s'a asemănat pe cruce mai de grabă unui verme decât unui om. Dacă pleacă din dragoste către Mântuitorul umilinţa noastră, nu ne va fi prea greu lucru. Cine n'ar fi gata să ierte semenului său dacă Mântuitorul de pe cruce l-ar îndemnà: iartă fratelui tău din iubire către mine, cum am iertat eu vrăşmaşilor mei, cari aşà m'au chinuit? Cine ar fi inimă de piatră, ca să nu împlinească această dorinţă a celui ce moare

pe cruce? Așà devine în fața crucii orice jertfă, orice înfrângere de sine, orice dovadă de virtute ușoară, plăcută. Așà vom înțelege cum sf. ap. Pavel prețuește atât de mult predica de pe cruce, de scrie Corintenilor: «n'am judecat a ști ceva între voi fără numai pe Isus Hristos și pe aceasta răstignit».

Ce face dumnezeescul Mântuitor pe cruce: El moare. Cine? Insuși Fiul lui Dumnezeu. Nici o mirare dacă soarele s'a ascuns și întunerec s'a făcut peste tot pământul, catapiteasma bisericii s'a rupt în două de sus până jos, dacă pământul s'a cutremurat și pietrile s'au despicat. (Mat. 27. 45 u.).

Și pentruce moare Domnul. Pentru păcatele mele și ale tale: ce rău nemărginit trebuie să fie păcatul, dacă Fiul lui Dumnezeu trebuie să sângereze, ca să-l spele. Și pentru cine moare. Pentru tine și pentru mine, căci «m'a iubit și s'a dat pe sine pentru mine» (Gal. 2. 20).

Să ne întoarcem acum și noi de pe Golgota împreună cu poporul, care venise la priveala aceea, și văzând cele ce se făcuseră, bătându-și piepturile lor se întorceau (Luc. 23, 48). Să ne batem piepturile și noi în conștiința vinovăției noastre, prin care am pricinuit atâtea suferințe Domnului; rușinați, că am simțit așà de puțin până acum cu Domnul, că am învățat așà de puțin în trecut din școala crucii sale, că am făcut așà de puțin pentru El, să apucăm de-acum drum nou, pentru noua vieață!

(După Hurter). *Preot P. Morușca.*

Probleme actuale.

— Asociația generală a Clerului Român ortodox. —

S'a realizat și această dorință a noastră, în adunarea delegaților clerului din întreaga țară, strânși în zilele de 6—8 Februarie a. c. la București. Erà o cerință arzătoare a vremilor această unire a forțelor preoțești într'o acțiune comună pentru înălțarea prestigiului Bisericei ortodoxe și pentru apărarea intereselor noastre.

Problema religioasă, așà cum au scos-o la suprafață vremile nouă nu mai poate fi servită cu vechile mijloace și metode.

Sufletul neamului, trecut prin arşiţa războiului, a fost tulburat adânc. Furtuna ce s'a descărcat asupra omenirii a răscolit şi cursul potolit al vieţii cucernice, ce caracteriză pe Român. In vieaţa publică s'au ridicat valuri tulburi, ce se zbat în vârtejuri repezi, cu multe urâciuni la suprafaţă şi tot mai mult ameninţă cu revărsare de potop. Anii de pace şi de mândrie naţională, pe care îi trăim dela războí încoace, n'au fost în stare, din puterea lor, să pună zăgaz, să înfrâneze valurile patimilor ridicate de viforul ispitelor, n'au putut strivì pornirile pătimaşe, n'au putut oprì veleităţi de mărire deşartă, nici n'au putut înlăturà luptele aprige de înguste interese egoiste. Aspectul vieţii noastre publice este o desnădăjduită strigare după un mântuitor.

In frământările prin cari am trecut nici Biserica n'a putut să-şi pună în acţiune toate forţele ei morale, nu s'a putut ridicà dela început, cu destulă hotărâre, împotriva valului cutropitor.

Acum suntem pe cale de reculegere. Dându-şi seama preoţimea a început să-şi strângă rândurile în toate părţile. La noi în Ardeal lucrează frumos, după norme binedeterminate, Asociaţia clerului «Andreiu Şaguna»; în vecini s'a alcătuit, în eparhia Râmnicului societatea «Renaşterea», făcându-şi lucrul cu însufleţire. La Bucureşti îşi face datoria Societatea clerului «Ajutorul» şi multe alte organizaţii pe judeţe din vechiul Regat lucrează pe tăcute, dar cu bun spor pentru răspândirea luminei lui Hristos între oameni; în Basarabia «Uniunea clericilor ortodocşi» hrăneşte mândria sufletului moldovenesc, iar în Bucovina stă de pază «Societatea preoţimii ortodoxe».

Chiar în aceste organizaţii silinţele rămâneau răzleţe, necunoscute. Munca oricât de frumoasă, conştientă şi binefăcătoare se pierdeà fără să aducă îndestulitoare roduri de mântuire. De aceea se impuneà închegarea tuturor forţelor, canalizarea tuturor energiilor în alvia unei acţiuni comune, unitare. Inceputul de bun augur este făcut acum.

Cu toată graba cu care împrejurările au reclamat întrunirea «congresului delegaţilor preoţimii» la Bucureşti, el a dat soluţii pentru cele mai arzătoare probleme dela ordinea zilei. Comitetul provizor al Asociaţiei generale dă cele mai bune nădejdi prin iniţiativele pe cari le-a luat şi până acum. Rămâne însă în sarcina acestui comitet să aranjeze din vreme şi cu bună chibzuială

întrunirea viitorului congres general, chemat să desăvârşească organizarea Asociaţiei generale a clerului român ortodox. Pentru buna reuşită trebuie împărţite la timp problemele spre studiare oamenilor cu pregătire şi competenţă, cari vor propune spre deliberare soluţii chibzuite.

Iniţiativa luată acum la Bucureşti trebuie să slujească de îndemn şi însufleţire pentru preoţimea din toate eparhiile ţării, ca să se organizeze după eparhii şi mitropolii, cari se vor întâlnì apoi toate în Asociaţia generală sau Uniunea clerului român ortodox. Aceasta va da apoi pe viitor îndrumarea unitară, va chibzuì mijloacele cele mai nimerite, va fi un izvor statornic de însufleţire apostolească, un stimulent la acţiune conştientă, cu ţinte bine determinate. Munca cu puteri unite, urmărită cu consecvenţa şi însufleţirea ce o trezeşte nădejdea biruinţii, ne va ajutà să răzbim împotriva tuturor cercărilor şi ispitelor ce au înrăutăţit vieaţa oamenilor în aşà măsură. Increderea noastră trebuie să fie neşovăelnică pentrucă Domnul dă dar celor ce ostenesc pentru răspândirea şi întărirea împărăţiei Sale între oameni.

O conducere centrală, susţinută de întreaga preoţime, va fi şi factorul hotărâtor pentru realizarea justelor noastre aspiraţii ca tagmă, prea mult dată dispreţului de ceice nu vor să mai cunoască ce înseamnează Biserica şi preoţimea ei în vieaţa neamului. Când se va ştì, că un cuvânt spus de glasul autorizat este cuvântul unei armate, ai cărei stegari operează din capitala ţării până în cele mai îndepărtate cătune, va trebuì să fie ascultat şi ţinut în seamă.

Cu increderea şi buna nădejde, că înfiriparea Asociaţiei generale a clerului român ortodox, alături de rostul ei de apărătoare intereselor bisericeşti şi preoţeşti, va fi şi un izvor de înviorare a duhului dintre noi, îndemn nou de apostolie însufleţită în slujba lui Hristos pentru mărirea bisericii Sale sfinte, pentru binele ţării şi folosul neamului, — salutăm cu drag hotărârea luată la congresul dela Bucureşti, şi ne asociem dezideratelor exprimate acolo.

Preot. P. Moruşca.

MIŞCAREA LITERARA.

Dr. Fr. W. Förster: Indrumarea Vieţii, pentru băieţii şi fetele dela 18 ani, traducere de *Nicolae Pandelea*, Bucureşti, Editura Socec & Co. 1922 pag. 376 Preţul 20 Lei.

Prin traducerea de faţă N. Pandelea a făcut accesibilă marelui public românesc încă una din cele mai preţioase cărţi ale ilustrului pedagog german, Fr. W. Förster.

Titlul unei cărţi arată de obiceiu ce-a *vrut* să scrie autorul. In cazul nostru însă el sintetizează în chipul cel mai strălucit çuprinsul real al cărţii, care dă băieţilor şi fetelor mai ridicaţi îndrumări de adevărată vieaţă superioară, creştinească. Metoda care se desprinde din structura acestei lucrări de educaţie nu ne e necunoscută. Ne-am învăţat s'o cunoaştem din celelalte scrieri ale autorului. E o metodă practică, potrivită cu sufletul cititorilor, cărora se adresează cartea. La etatea de 18 ani băieţii şi fetele de obicei sunt refractare faţă de orice moralizare directă, teoretică.

De aceea Förster îşi exemplifică îndemnurile sale. Se coboară în vieaţă, ca să scoată învăţături pentru vieaţă. Dialoguri alcătuite cu meşteşugul unui dramaturg, tablouri de plasticitate picturală, situaţii care te emoţionează, proverbe cari închid filosofia unui neam întreg, plus nenumărate frânturi din literatura universală — toate sunt puse la contribuţie pentru a întinde puntea la suflete. Astfel cartea menită să dea tineretului cele mai folositoare poveţe, oferă cititorului o lectură nu numai de interes ci şi de plăcere.

„Indrumarea vieţii" ne relevează toată taina pedagogiei.

Autorul îşi sintetisează îndemnurile în următoarele capitole: Introducere, Caracterul şi Soartea, Formarea voinţii, Purtarea cu oamenii, Morala vieţii de familie, Omul şi banii, Meseria şi caracterul, Băieţii şi fetele, Chestia sexuală, Chestiuni de conştiinţă, Cultura socială, Apărarea celor slabi, Chestia raselor, Chestia femenină, Primejdiile culturii tehnice, Incheiere. Problemele sunt privite din diferitele lor laturi şi tratate în scurte subcapitole de câte 2—3 pagini, lucru care-i împrumută cărţi caracterul unui manual de şcoală. Peste toată bogăţia de înţelepciune a cărţii se revarsă un duh creştinesc, isvorât din dragostea curată a unui suflet superior şi plin de căldură.

Elevii din cursul superior al şcoalelor noastre secundare vor găsi în „Indrumarea vieţii" *ceeace le trebue*, profesorul — mai ales cel de religie — un sprijin în opera de educaţie pe care-i chemat s'o facă, iar preotul un manual pentru şcoala de adulţi.

N. C.

*

Publicaţiile Comisiunii Monumentelor istorice, secţiunea pentru Transilvania: **II. Cercetări arheologice în Munţii Hunedoarei** de *D. M. Teodorescu* şi *Dr. Martin Roska*, membrii ai Comisiunii, Cluj 1923 pp. 56. Preţul?

Broşura cuprinde un raport asupra cercetărilor făcute în legătură cu: Cetăţile antice din Munţii Hunedoarei şi al doilea: despre Săpăturile din peştera dela Cioclovina.

Studiul cel dintâi datorit dlui Teodorescu, profesor univ., împarte vechile aşezări din Munţii Hunedoarei în trei grupuri, pe care le descrie cu deamănuntul pentru a scoate concluzia, că sunt un complex de întărituri concepute după un plan unitar, pentru apărarea celor două văi, ce suie dela Mureş spre creerul Munţilor. Mai mare şi mai întărită se ridică deasupra tuturor acestor întărituri Grădiştea, care ar fi fost capitala Dacilor, şi nu Sarmisegetuza, cea neapărată şi uşor de atacat.

Autorul nădăjdueşte dela viitoarele cercetări arheologice nu numai verificarea unei teorii, ci mai ales cunoaşterea vieţii poporului, pe care Decebal, după victorii strălucite, tot el l-a dus la peire.

Dl Dr. Roska, directorul muzeului soc. „Carpaţii" din Cluj, a făcut întâia săpătură în peştera dela Cioclovina, în 1911 şi a constatat că ea a fost locuită de omul diluviului superior, care a lăsat acolo, mărturii ale vieţii sale, diferite instrumente de os şi piatră. In 1921 mergeà acolo pentru a doua oară, şi a făcut nouă săpături. Obiectele găsite sunt descrise şi explicate cu multe amănunte, dându-ne în text fotografii, cum şi o hartă la sfârşit, cu planul peşterii. *(P).*

CRONICA BISERICEASCA-CULTURALĂ.

„Uniunea culturală bisericească" este asociaţia de editură, nou înfiinţată la Chişinăul Basarabiei, de un grup de clerici şi mireni. Scopul ei este să publice diferite lucrări şi opere teologice, bisericeşti, cu care să se îmbogăţească literatura teologică, precum şi alte opere de valoare. Inceputul l a făcut cu editarea lucrării «Cultura românească în Basarabia sub dominaţiunea rusească», de Ştefan Cioban, membru al Academiei Române, fost director al învăţământului în Basarabia. A pus şi bazele unei biblioteci misionare cu scop de a răspândì şi popularizà literatura religioasă ca mijloc de combatere a diferitelor secte.

Membru al acestei «Uniuni» poate fi oricine contribue cu una sau mai multe cvote, de câte 500 Lei. Asociaţia îşi are

statutele aprobate şi noi dăm bucuros desluşiri amănunţite abonaţilor noştri şi membrilor Asociaţiei clerului «Andreiu Şaguna», cari ar dorì să sprijinească opera folositoare la care s'a angajat «Uniunea culturală bisericească».

*

Societatea Istorico-Arheologică-Bisericească din Basarabia îşi publică darea de seamă asupra stării şi activităţii ei în 1922. Societatea editează o revistă ştientifică, susţine un frumos muzeu bisericesc cu multe lucruri vechi şi preţioase şi poartă grijă de bunăstarea monumentelor istorice. In timpul din urmă a luat măsuri să fie colecţionate inscripţiile ce pot aveà o importanţă istorică şi speră să poată publicà studii de valoare din peana celor mai de seamă oameni ai ştiinţei româneşti, pe care i-a ales ca membrii de onoare.

*

Pentru apărarea ortodoxiei. Grija de a i se da Bisericii ortodoxe române locul ce i se cuvine în noua Constituţie a adunat, în două rânduri, în sala «Dacia» din Capitală o mare mulţime de preoţi şi mireni de lege românească.

Oratorii, cari s'au perindat la tribună, au protestat toţi într'un glas împotriva proiectului de Constituţie, care vrea să răpească Bisericii neamului cinstea de care-a învrednicit-o evlavia înaintaşilor noştri înţelepţi. In cuvinte pline de căldură arată rolul covârşitor pe care l-a avut Biserica ortodoxă în istoria neamului — rol pe care-l va aveà şi în viitor şi care-i dă dreptul să-şi revendice situaţia dominantă în România întregită. Asta mai ales faţă de catolicismul hrăpăreţ, care nu scapă nici un prilej de a uneltì împotriva statului şi a integrităţii sufletului românesc.

Adunarea şi-a sintetizat dorinţele într'o moţiune care a fost prezintată — de către o delegaţie primului-ministru şi preşedinţilor corpurilor legiuitoare.

Intrunirile animate de cele mai frumoase sentimente au fost o puternică afirmare a conştiinţei ortodoxe. Şi factorii cu răspundere au ţinut seamă de ele.

*

„Legea Românească" aduce această ştire: E uimitor până la ce punct Americanul e susceptibil de o sugestie religioasă şi uşurinţa cu care porneşte la realizarea acestei viziuni aşà că adesea şarlatanismul a putut abuzà de credulitatea sa. Intre nenumăratele secte, una dintre cele mai răspândite prin puterea ei de proselitism, e acea cunoscută sub numele de «Ştiinţa Creştină». Această doctrină care-şi întruneşte credincioşii ei într'un fel de biserici vaste, cu fotolii de catifea şi plante tro-

picale, unde predicatorul sau predicatoarea, cel mai adesea, apare în altar, întreagă în alb, ca o viziune, salutând auditorul şi rostindu-şi predica cu o voce argintie, cu accentele unei adevărate inspiraţii, — e caracteristică prin atitudinea ei în faţa răului şi a durerii, asemănătoare cu principiile moralei stoice, căci le declară pur şi simplu inexistente. Necrezând în realitatea lor, le distrugem. «Ştiinţa creştină» vindecă bolnavii prin sugestie. Fără de fastul şi punerea în scenă a minunilor, această terapeutică mistică face atâtea tămăduiri încât îşi atrage protestări furioase în lumea medicală. Această «Ştiinţă creştină» are aceeaş atitudine negativă faţă de bătrâneţe şi de moarte, şi de ar fi s'o credem, a izbutit să înfăptuiască, prin practica gimnasticei, a higienei, a terapeuticei sufleteşti, acel ideal al unei vieţi neştiutoare de tristeţe, păstrând tot timpul puterea fizică şi vioiciunea sufletească, fără a exclude demnitatea şi respectul de sine.

In treacăt

Un caz de americanism desanţat este acela pe care ni-l dă «cetăţeanul» I. Podea din Braşov. Bănuiam noi, că toată vâlva gazetărească în jurul fostului administrator protopopesc în America, e reclama proprie, ce-şi face omul însuşi pentru a se mângăià, când terenul i-s'a dus cu totul de sub picioare. Bănuiam, dar am aşteptat, ca aceia, ei înşişi, pe cari se răzimă şi cu ajutorul cărora trimiteà bombe în vânt, să-i facă demascarea. Şi o face ziarul «America», arătându-l în toată goliciunea fiinţii sale desanţate tocmai acolo, în America, unde se làudă că e acasă, proroc recunoscut.

Aici în ţară s'a izbit de neputinţa de a mai trage pe sfoară lumea, cum o făceà în America, când se da în coate cu stăpânii, iar printre muncitori făceà demagogie deochiată, în folosul celor dintâi, cari ştiau să-i fie recunoscători.

Fostul preot, renunţând la chemarea sa în America şi întors acasă cu «misiune înaltă», încearcă şi verzi şi uscate, fără să prindă. Deodată îşi simte primejduită existenţa comoadă pe care i-o dau americanii ademeniţi şi dupăce s'a întors dela ei. Plecau acum, peste ape, 8 preoţi, să facă lucrul Domnului acolo, unde «părintele Podea» a făcut — multe de toate. Imprejurarea l-a speriat aşà de mult, încât deodată prorocul dela Braşov se face gata de plecare şi el, ca să se împotrivească îngrijirei

pe care conducerea noastră bisericească înțelegeà să o dea pentru vieața sufletului Românilor din America. Și când nu și-a putut justificà dreptul de a plecà, pentru a dărâmà ce alții prin trudă vor încercà să clădească acolo, el a fost oprit și a trebuit să rămână aici.

De mult bătea de altfel apa în piuă, ca să o abată pe altă moară, dar acum deodată a început să țipe strident din Brașov: împotriva I. P. Sfințitului Mitropolit dela Sibiiu, împotriva guvernului dela București, a ministrului de interne și a celor 8 preoți plecați în America. Au început să alarmezelumea toate gazetele, mai altfel decât dacă s'ar fi prăbușit un colț de țară. Și țipetul s'a reprodus și in foile de peste ape, ca apoi toate să se reediteze în buletinul personal al dlui Podea, «Sămănătorul»... de pleavă și de neghină.

Erà evident că această reclamă americană pleacă în întregime din strada Nisipului Nr. 15. Dar e și un spectacol de moralitate publică acela, pe care l-a dat gazetăria partidului național: de a publicà fără control orice năzbâtii îi trimiteà sub un pseudonim ori altul, omul interesat. Redactorul, cu bun simț, al ziarului «America» demască însă încercarea perversă de a seduce lumea, dă satisfacție celor jigniți, și trage la răspundere pe «cetățeanul Podea» pentru farsa pe care a jucat'o.

Dela o mentalitate încolțurată, cum e a dlui Podea, te poți așteptà la orice. Omul ăsta de ani de zile continuă o critică destructivă față de toate orânduelile existente, față de toate instituțiile, și de toți oamenii cu răspundere, fără să știe nici el însuși ce vrea! Nicăiri n'am găsit în urma lui o lucrare potrivită, de zidire, — nu numai de dărâmare. — Biserica îi îmbià prilej de validitare într'o parohie, unde să-și pună în praxă orientările cu care se laudă că le are. El nu, preferă să se învălue, la început, în mantaua enigmei. Își caută apoi norocul în politică, ca să se facă de râs. Și ce n'a încercat de când s'a întors în Ardeal? Dar n'a pierdut o clipă din ochi interesul stăpânilor, al căror serviciu îl face și cari dau bani destui pentru o revistă necitită și pentru un trai tihnit, după tipic american.

Nu e cel dintâi caz și nici cel din urmă acesta a dlui Podea. El nu se deosebește întru nimic de mulți dintre bieții noștri oameni, cari în America și-au pierdut capul.

Plecaţi de acasă prea puţin pregătiţi sufleteşte pentru marea învălmăşeală şi ciocnirea de curente, ce se petrece acolo, în ţara aceea minunată, au fost răpiţi şi ei de sclipirea orbitoare şi de orânduieli ce nu se potriveau cu firea noastră. Şi cum nu erau destul de rezistenţi, ei s'au întors acasă înfumuraţi şi zăpăciţi.

Zăpăceala şi înfumurarea dau caracteristica zvârcolirilor copilăreşti ale cetăţeanului I. Podea. *M. Ş.*

NOTE ŞI INFORMAŢII.

Am primit la redacţie primul număr al *Luminătorul*-ui dela Timişoara, organ, a cărui apariţie a fost anunţată mai de mult de cătră presa românească. *Luminătorul* de sub direcţia părintelui *D. Voniga* continuă «Revista Preoţilor» de până la 1918. Adresându-se preoţilor din întreaga ţară, în editorialul său îşi formulează programul astfel: *Problema noastră este să întărim credinţa, să îndreptăm moravuri şi să formăm caractere.* Organul săptămânal are două ediţii: una pentru preoţi şi alta pentru intelectualii mireni. Cel dintâi număr cuprinde în cele 8 pagini ale sale un material bogat şi scris cu iscusinţă gazetărească. Caracterul informativ predominează.

Salutăm cu bucurie noul organ de «propagandă morală» şi «educaţie cetăţenească», promiţând să revenim asupra lui atunci, când vom aveà putinţa să-i judecăm rostul, după opera pe care o va săvârşì, ori cel puţin după sinceritatea idealurilor sale, în cari până acum nu avem motive să ne îndoim.

•

Sub titlul «Convingerile religioase ale lui Ion Constantin Brătianu» dl I. G. (Ion Georgescu) publică în numărul din urmă al *Culturii Creştine* o notiţă, vrând să dovedească printr'un citat din opera lui I. C. Brătianu, că marele bărbat de stat ar fi fost un prietin al catolicismului şi al unirii religioase cu Roma.

Citatul este acesta: «De altă parte originea latină a Românilor, participarea lor anterioară la civilizaţia occidentală, aspirarea lor necurmată cătră această civilizaţie, poziţiunea lor neutră, oarecum, în sinul Bisericii grece (căci Românii sunt mai mult creştini decât ortodoxi greci), toate aceste cauze au făcut pe Români să aibă o poziţiune excepţională în Orient. Ei au fost totdeauna acolo reprezentanţii lumii occidentale, inimici a tot ce împiedecă progresul, inimici prin urmare ai Rusiei.

«Papii înţeleseră importanţa Românilor din secolul XII şi, pe cât timp ţinură sceptrul societăţii occidentale, făcură apel la dânşii în numele Romei, mama lor patrie».

Vorba aceea: cine găseşte în aceste cuvinte mărturisirea unei credinţe religioase — «să ridice deştiul!»

De fapt I. C. Brătianu nu constată prin ele decât covârşitorul rol *politic* şi *cultural* pe care l-a avut România, ţară *latină*, aici în Orient. Ba mai mult, ultimul alineat al citatului tradează, indirect, tocmai contrarul «convingerilor pe cari dl I. G. crede că le-a descoperit. Căci e vorba numai de *apelul* Papilor la România, apel, care niciodată n'a aflat răsunet favorabil în sufletul Românilor.

Românul a refuzat catolicismul papist, ori de câteori i-s'a îmbiat. Nu l-au putut mistuì nici «credincioşii» uniţi, trimişi la Roma să studieze. Dovadă mărturisirile lui Petru Maior, care în «Procanonul» său îşi râde de-adreptul de «nesmântnicia» Papei.

Dacă dl I. G. a crezut că citatele cuvinte ale lui I. C. Brătianu se pretează la o tâlcuire favorabilă «unaţiei» puteà să scoată, prin deducţii meşteşugite, fireşte, altceva: de pildă că «unirea» cu Roma a dat *prilej* Românilor să-şi descopere originea şi să-şi trezească conştiinţa *latinităţii lor*. Dar nici această constatare nu implică «convingeri *religioase*», ci convingeri *de rassă*.

Cât despre acestea, nu ni le-a trezit Roma *papistă*, ci *cealaltă*. Vorba dlui prof. I. Matei: «*Precum ca să se ştie*», *nu numai la Sibiiu, ci şi la Blaj.*

*

Reprezentanţii clerului şi poporului ortodox din Basarabia, întruniţi în congres în ziua de 13 Martie a. c. la Chişinău, au ales de episcopi pentru eparhiile nou înfiinţate de Bălţi şi Cetatea Albă pe P. S. Episcop Visarion Puiu de Argeş şi pe păr. Arhimandrit I. Scriban dela Bucureşti. Congresul a notificat guvernului rezultatul acestei alegeri, cerând să se ţină seamă de el şi la alegerile de episcopi ce se vor face la Bucureşti prin marele Colegiu. In lipsa unei legi fundamentale şi precise, care să prevadă felul în care se face alegerea episcopilor pentru scaunele basarabene sperăm că chestiunea va fi soluţionată echitabil, luându-se deci în considerare dorinţa Congresului eparhial al Basarabiei. Asta cu atât mai mult, cu cât procedeul Basarabenilor are sprijinul unui caz de precedenţă: alegerea Arhiepiscopului Gurie.

*

Discutând «lupta pentru dominaţiune dela Senat» *Unirea* dela Blaj se miră că păr. Mitropolit Nicolae a fost în stare să aducă în ceeace priveşte îndreptăţirea principială a religiunii dominante în Stat — pilda Angliei şi a Spaniei. Constituţia Angliei «nu e tocmai de astăzi» — zice *Unirea* prin urmare este rea... Halal de criterii pentru judecarea unui lucru! Iar Spania

este o ţară «catolică în întregime». Prin urmare «e altceva». Dar bine, sapientissimilor, nu înţelegeţi că în felul acesta vă «desfiinţaţi» prin propria d-voastră — abilitate? Nici ţările catolice nu vă sunt pe plac? Ori vreţi să luăm exemplu de constituţionalism dela Letonia, care asigură cu atâta dărnicie dominanţa minorităţii papistaşe, sau dela vr'o ţară — din lună!

Nu de geaba rugaţi pe cititorii «Unirii» să vă râdă — cu toatecă sunteţi mai mult *de plâns!*...

*

Cu prilejul unei vizite făcute la Oradea Mare, ministrul instrucţiunii publice, dl C. Anghelescu, a declarat că se va înfiinţă în curând în numitul oraş o Universitate. Această Universitate va aveà la început două facultăţi: de drept şi teologie, cărora se va adăogà mai târziu o facultate de comerţ.

*

Emblema Ungariei încă tot îşi mai răsfaţă «monumentalitatea» sa «artistică» pe unul dintre geamurile catedralei catolice din Cluj. Autorităţile de stat au observat acest lucru şi i-au cerut socoteală protopopului Dr. Iosif Hirscher, directorul institutului «Marianum», care, fireşte, a încercat să se spele cu răspunsuri caracteristice şcoalei din care a ieşit. A spus anume, între altele, că el nu poate luà dispoziţii... fără autorizaţia superiorilor săi (Papa sau Horty?). Şi-apoi emblema de pe fereastra cu pricina «este o operă monumentală», şi îndepărtarea ei ar reclamà un timp prea îndelungat.

La întrebările cu privire la cântecele bisericeşti prin cari biserile catolice preamăresc Ungaria şi pe sfinţii cei vechi şi noi, protopopul Hirscher a răspuns, că *sunt impuse de liturghia catolică.*

Ciudate mai sunt şi rânduielile ritului catolic. Dacă, după el, în bisericile din România trebue să se preamărească regele «apostolic» Sfântul Ştefan — te pomeneşti că în catedrala din Cenad (?) va dispune să se cânte imnul de slavă al încoronării Regelui Ferdinand I al României, sau cântecul lui Mihai Viteazul... Oricum, e prea bizar. De aceea să ni se deà voie să credem, că psalmii din Catedrala catolică a Clujului au alt — cântec...

Răspunsul părintelui Hirsch, clasic cu sinceritatea lui, are darul să consacre înc'odată convingerea pe care am avut-o despre rostul şi tendinţele catolicismului în România. El este căminul în care «focul sacru» al iredentismului unguresc este păzit cu cea mai mare grije.

Ne-o mărturiseşte doar chiar una dintre cele mai devotate — vestale: păr. Hirscher. ***

„Lumina Satelor“, este foaia săptămânală pentru popor, ce apare în Sibiu cu redacţia şi administraţia în strada Mitropoliei 45. Preţul abonamentului pe an 55 lei, pe jumătate de an 30 Lei; pentru străinătate 100 lei, iar pentru America 2 dolari. Prin scrisul ei creştinesc şi românesc, în cursul unui singur an, s'a ridicat peste toate foile menite pentru popor. Fraţii preoţi au în ea un preţuit tovarăş în munca de păstorire a satelor, căci ea vine săptămânal cu sfaturile şi îndrumările ei în multe case, unde preotul numai rar ajunge. Este de datoria noastră să ajutăm răspândirea ei, câştigându-i abonaţi în fiecare parohie, căci prin aceasta săvârşim o operă de educaţie şi cultură pentru mulţime

Analele Asociaţiei clerului „Andreiu Şaguna“: I Actele primului congres al preoţimii din Mitropolia Romanilor ortodoxi din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramurăş, ţinut în Sibiu, în zilele de 6 19—8/21 Martie 1919. Publicate de Biuroul Asociaţiei clerului, Sibiiu 1919, pp. 140. Preţul Lei 10 pentru membrii, pentru alţii Lei 12.

II. Actele congresului al doilea, biblic, al Asociaţiei clerului «Andreiu Şaguna», ţinut în Sibiiu în zilele de 31 Martie (13 Aprilie) — 1/14 Aprilie 1921, publicate de Biuroul Asociaţiei clerului. Sibiiu 1922 pp. 104. Preţul: pentru membrii Lei 16, pentru alţii Lei 20.

III. Actele congresului al treilea, catehetic, ţinut în 2/15—3/16 Noemvrie 1922, publicate de Biroul Asociaţiei clerului. Sibiiu 1922, pp. 88. Preţul pentru membri Lei 16, pentru alţii Lei 20.

Aceste publicaţii cuprind rapoartele, desbaterile şi desideratele exprimate de cele trei congrese, precum şi raportul asupra activităţii Asociaţiei, şi fac mărturie de năzuinţele şi preocupările preoţimii ardelene între nouile împrejurări de vieaţă.

Călindarul Bunului Creştin, pe anul 1923 este cel mai bun calindar, cu bogat material cultural şi literar, cu articole de cuprins religios, de învăţătură şi petrecere şi cu numeroase chipuri. Acesta este călindarul *arhidiecezan*, prefăcut după trebuinţele sufleteşti a tuturor creştinilor. Se vinde la librăria arhidiecezană în Sibiiu şi la alte librării, cu 10 Lei fără şematism şi 15 Lei cu şematismul arhidiecezei de Alba-Iulia şi Sibiiu.

Organizaţi fără amânare cercurile religioase în cadrul despărţămintelor Asociaţiei «Andreiu Şaguna» a clerului şi iniţiaţi pretutindenea instituţia «caselor culturale» la sate, pe temeiul statutelor tip, publicate de Asociaţie în broşură separată. Cu prilejul executării reformei agrare asiguraţi intravilan potrivit pentru zidirea «casei culturale».

„Biblioteca bunului păstor".

Nr. 1. *«Taina pocăinţii»*. Studiu pastoral de I. Hanzu. Preţul 1 Leu.

Nr. 2. *«Clerul şi chestiunea alcoolismului»*. Traducere de V. Oana. Preţul Leu 1·50 bani.

Nr. 3. *«La centenarul seminarului Andreian»*. Disertaţie de Dr. A. Crăciunescu. Preţul 1 Leu.

Nr. 4. *«Chemarea preoţimii noastre»*. Consideraţii de actualitate, de mai mulţi. Preţul Leu 1·50 bani.

Nr. 5. *«Şase predici pentru Duminecile postului mare» şi «Un cuvânt pentru ziua Invierii Domnului»*, de mai mulţi. Preţul 2 Lei.

Nr. 6. *«Indrăzniţi, eu am biruit lumea!»* Predici pentru timp de războiu, prelucrate după I. Kessler, de Dr. N. Bălan şi I. Moşoiu. Preţul 2 Lei.

Nr. 7—8. *«26 Predici la credinţa creştină sau Tâlcuirea Crezului»*. Traducere de episcopul Nicodem al Huşilor. Preţul 3 Lei.

Nr. 9. *«Petru Maior şi Unirea»* de părintele Terenţie. Preţul 2 Lei.

Nr. 10. *«Schisma românească»* sau *«Unirea cu Roma»*. Preţul Lei 2·50.

Nr. 11. *«Studiul pastoralei în biserica românească»*, de Arhim. Iuliu Scriban. (Extras din Revista Teologică).

Nr. 12. *«Ortodoxia şi creştinismul apusean»*. Prelucrare din ruseşte de P. S. Sa Nicodem episcop al eparhiei Huşilor. Preţul Lei 8·—.

„Biblioteca bunului păstor" se tipăreşte acum sub îngrijirea Asociaţiei clerului «Andreiu Şaguna» şi va apăreà şi pe mai departe ca anex la «Revista Teologică». Broşurile de sub Nrii 1—10 s'au împărţit gratuit abonaţilor revistei, cari şi-au achitat abonamentul la timp. Broşurile ce se vor tipărì în viitor, întrucât mijloacele materiale vor îngăduì, se vor împărţì, ca şi în trecut, gratuit abonaţilor, cari vor achità dela început întreg abonamentul. Numerii 1, 2, 3, 4, 7—8, 10, 11 şi 12 se pot comandà la administraţia «Revistei Teologice», trimiţându-se pe lângă preţul arătat mai sus şi porto postal.